

Президент

Жол-транспорт инфраструктураны игилендириуню сорчуларына къарагъандыла

КъМР-ни Президенти Арсен Каноков Шимал Кавказ федеральный округун транспорт инфраструктурасын аянттыгъа жоралангъан жыйылыгъа къатышканды. Ессентуки шахарда болгъан тубошуно Р-ни Правительствоуну Председатели заместители Сергей Иванов бардыргъанды.

Жыйлыну баш магъанасы «къарал программаны жашауда бардыруу бла байламлы транспорт инфраструктураны аянттыгъа битеу федеральный проектилерни бирикдириуню». Программага кере округда 210 объекте курулуш бардыргъа эм тынгылы ремонт этерге белгиленди. Ол санга «Кавказ» (М-29) федеральный жол да киреди. Анга Сергей Иванов «жашауну жолду» дегенди, нек дегенде ол трасса-ны тиьерлерине Шимал Кавказны битеу республикалары экономика айналары тире болгъаны кёрунди. Жуукъ төрт жылны ичинде ол жолну модернизациясына жыл сайын 5-6 миллиард сом бөлюнгенди турлукуду.

Тубошунда сөлвесе, КъМР-ни башчысы Арсен Каноков Нальчикни тѳрегери бла баргъ-

ан «Кавказ» (М-29) жолну курулушуна Россияни Правительствоу дайым се буруп тургъаны ючюн ыразылтыгъан билдиргенди. Быыл ишени бошаргъа деп 600 миллионга жуукъ сом бөлюнгенди. Андан сора да, КъМР-ни Президенти «Нальчик – Москва» маршрут бла жюроген пассажир поездин вагонлары эски болгъанларын эм аланы алышырга кереклисин айткъанды. Дагъыда Арсен Каноков регионда къауум республикага бек магъананы соруладан бири – «Нальчик – Магас» жолну федеральный иелике этдорлюкне тап болуку эди деген проблемаларны юсюнден сагъындыргъанды. Ол оны бла керек документлени 2007 жылда окъуна КъМР-ни транспорт, сьвяз эм жол молеку министрствосу хазырлап федеральный жол агенствогъа бергенди. Сергей Иванов ол вопросу юсюнден айт, Север Осетия – Алания эм Ингушетия республикалары башчыларына керек къагъытланы жарашдырып андан ары къарал жерге беригиз дегенди.

КъМР-ни Президенти бла Правительствоуну пресс-службасы.

Кышкы хазырлануу

Мал аш жарашдырадыла

Прохладна муниципальный району эл-молк предприятларыны баш борчларындан бири – малчылыкны мал аш бла толсундай жалчытууду. Району эл-молк эм аш-азык управленийсы билдиргенге кѳре, планда болгъан он минг тонна биенди, молюк 8,5 минг тоннады жарашдырындыла. Бу ишни биринчи «Вос-

ход» предприятие этип башырадыла. Биенди сора да сенажны бла саланы да жарашдырып башлагъандыла район агарилери. Аланы экинсинде да кѳн къалмай бешир минг тонна хазырлагъа керекди. Бюгюнлюкте 800 тонна оръгъандыла.

Бизни корр.

Билгириу

Исси суу келип башларыкъды

Нальчик шахарда иссу сууну бери башлагъандыла. КъМР-ни Промышленность, отуль-энергетика комплекс эм жашау журтал-коммуналь молюк министрствосунуну орунбасары Къуылгъаны Мустафин билдиргенди. Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоу бла «Газпром межре-

гионгаз Питгорск» ООО этген келишимлеге кѳре шахарны битеу котельныйни, газификация тиешлик объекте этдорлюкнен коммуналный молюк министрствосунуну орунбасары Къуылгъаны Мустафин билдиргенди. Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоу бла «Газпром межре-

гионгаз Питгорск» ООО этген келишимлеге кѳре шахарны битеу котельныйни, газификация тиешлик объекте этдорлюкнен коммуналный молюк министрствосунуну орунбасары Къуылгъаны Мустафин билдиргенди. Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоу бла «Газпром межре-

Эсгертиу

«Заманнга» жазылырга энтта онг барды

Хурметли жамауат! Бир тюрлю сылтауда бла сиз 2011 жылны экинчи жарымына «Заманнга» жазылмай къалгъан эсгертиу, халны тюзетирге онг барды. Жазылынуу 28-чи июльгъа держ жарашдырыгъыз, газетибизни 1-чи августдан алып башларыкъсыз.

Беш айгъа жазылынуу багъасы 296 сом 75 какеди.

«Заман» газетни редколлегиясы.

Бизни индексбибиз - 51532

ТЮБЕШИУ

Полпред жаш предпринимательлени башламчылыкларына къабыл кѳргенди

Быыл 12-чи июльда Россия Федерацияны Правительствоуну Председатели орунбасары, РФ-ни Президентини Север-Кавказ федеральный округда толур эркинликчи келечиси А.Г.Хлопонин Россияни Жаш предпринимательлерини ассоциациясы (АМПР) Север Кавказда ишчи къауум бла тубошунди. Ишчи къауум башчысы Ольга Кузнецко Ассоциациягъа РФ-ни 57 региондан юч мингенде аслам жаш предприниматель (жыл сапары 35-те держ болгъау) киргенлерини юсюнден билдиргенди. Бюгюнлюкде АМПР Север Кавказда бир къауум программаларыла.форумлага бла проектеге къатышды.

Ольга Кузнецко дагъыда 2011 жылда яварда курулган ишчи къауум борчлары бла да шагъер этенди. Бек алгъа регион бѳлюме курылыкъкъыла эмда аланы ишери бирге тиийишдирилди. Андан сора жаш предпринимательствону аянттыгъа бла аны жайлыкъ себеплик этерик мадарла этилликди.

Жаш предпринимательлени араларында байламчыкъла кючлендириуню да эчки се буруплукуду. Ассоциацияны округда ишени юсюнден айт, ол Север Осетия-Аланияда регион бѳлум ачылгъаны, Къабарты-Малкъарда, Чечен, Ингушетия, Дагъыстан, Къабарты-Черкесс Республикаларда да башламчылык къауумла курулгъан регион эмда июльда-августда регион бѳлюме бла ачылгъыларын белгилегенди. Бюгюнлюкде Ставрополь крайда да аллай бѳлум ичи ишлегени айткъанды.

Тубошунда жаш предпринимательлени «Север Кавказны курулары» ОАЮ эмда «Север Кавказны аянттыгъау корпорациясы» ОАЮ бла да бирге ишлеу къурамы ичи болуугуны юсюнден «КБ-Регистр-07» журналы баш редактору, АМПР-ни КъМР-де регион бѳлюмюню председатели Тергь-окуланы Руслан айткъанды. Ол санда «Север Кавказны аянтты-

гу корпорациясы» ОАЮ чеклеринде жаш предпринимательлени проектири бла ишлеу жаны бла инвестиция комитет къуаргъа керекди, деген башламчылык этилгенди. Ассоциация ая алай-проектлени керекти жерлеге жетирген агрегатча болур эди. Аны эмда бир къауум башча предложениланы да полпред къабыл кѳргенди.

«Къырал франчайзинг» эмда Север Кавказ 2.0: вьсонуно жерден проектге тубошунгъа къатышылна эчки се бургъандыла. РФ-ни Правительствоуну Председатели орунбасары АМПР-ни Север Кавказда ишчи къаууму башламчылыкларыны бек жараткъан чертгенди эмда аны членлери бла айдан бир керге тубоширге, аланы предложениланы бла оюмларын созереге хазыр болгъаны билдиргенди.

Басмагъа ТЕКУЛЛАНЫ Хауа хазырлагъанды.

КОНКУРС

Продукцияны качественосун кѳтюрюр мурат бла

«Россияни 100 эм иги товарлары» деген биргосый конкурс бардырылып башлангъанлы быыл онки жыл билгъанды. Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини къувету жаны бла саугъасы ючюн конкурс андан эки жылгъа кен бардырылды. Бизни республикада бу конкурсаны этдорлорге КъМР-ни Правительствоу бла Къабарты-Малкъар стандартизация, метрология сертификатция арасы жуулушдыла.

Быыл алгъа 30 предприятие къатышкан эди. Ала жоюдан артыкъ тюрлю продукция бла жумушла керюстгенди. Ол санда аш-азыкъ эм промышленность товарла, производство-техникалы продукция, курулуш материалла, къолдан усталаны izdeliyalary эм башха затла.

Бу конкурсла «Жангыра барыу ючюн качественосун игилендириге итириуню» деген ниет бла бардырылды.

Алгъа къатышкан предприятияланы продукцияларына КъМР-ни Правительствоуну Председателини орунбасары Уналаны Кязим башчылык этген, республиканы бир къау-

Ум министрстволарыны бла ведомстволарыны, надзор эм контроль оргланлы таматалары кирген комиссия багъа бичген эди. Уналаны Кязим, конкурсаны ача, анга предприятияны асла-

мысы хар жыл сайын къатышкандыкъыгъа, быыл продукцияларыны тюрлюлерге кѳбюрак болуруна ышанганын билдиргенди.

Атыры 2-чи бетдеди.

Социальный хал эм экономика болум

Тарихле нени ачыкълайдыла?

Север-Кавказ федеральный округну жети субъекти бла тенглештиргенде Къабарты-Малкъар эл молюк продукцияны бѳлюмине кѳре ючюнчю жерге чыкъкъанды. Быыл январдан майгъа держ республикада хар адамгъа 5244,8 сом багъасы продукция жеткенди. Битеу да бирге ая эл молюкде урунганла 4680,5 миллион сом багъасы тахта кѳретле бла жемише жайгъандыла.

Быыл тарихлени КъМР-ни Экономиканы аянттыгъу эм сатуу-алуу министрствосуну бѳлюмюню баш специалисти Элевонора Карашаева билдирди. Ол айткъанга кѳре, бу сагъатга 54,9 минг гектар жерде жалзык битимле себилгенди. Малчылык бла корешкен битеу молюкде да 23,1 тонна эт (ол санда туур эм юл къанталы), 125,3 тонна сют, 67,9 миллион мурутхка чыгъаргъандыла.

Магъа промышленностьну индекси, бытырны бу кезуоу бла тенглештиргенде, 111,3 процентге жеткенди. Ол жаны бла Къабарты-Малкъар СКФОН-ну субъектлерини арасында тюртючю жерге чыкъкъанды. Россияде промышленностьну индекси 105 проценттен аса асламды.

Бу сферада продукцияны асламысы жарашдырыуу производствода чыгъарылгъанды: хар адамгъа тергеткенде 10967,5 сом багъасы. Ол округда ючюнчю керюмлюдо.

Адамла социальный инфраструктура, жашау журтла бла къалды жалчытылганыларды халкъны жашау къолайлыны магъаналы белгилериндеди. Жашау журтла ишлетуу жаны бла Дагъыстан (324,2 минг квадрат метр), Ставрополь край (291,3 квадрат метр) алыч жерге чыкъкъандыла. Май айда Къабарты-Малкъарда 52,7 минг квадрат метр ишленгенди, ол а бытырны бу кезуоу бла тенглештиргенде, 1,4 процентге кѳлдү.

Январ-май айдала битеу да бирге 397 фатар хайрылангъа берилгенди. Республикада жашау журтуну бир квадрат метрини багъасы: жаныгъа юйленде 32722,5 сомгъа, аски юйленде ая 33139,25 сомгъа жетеди. Жылыны алланда бир 986,7 миллион сом багъасы курулушу ишле тамамлангъандыла. Ол а бытырны бу кезуоу бла тенглештиргенде 15,6 процентге асламды.

Розница сатуу-алууну ѳлчмени 24832,4 миллион сомгъа жеткенди. Ол а битеу округда болгъан ѳлчмени 7,73 проценттууды. Бу жаны бла агында Ставрополь край республикадыла. Къабарты-Малкъарда а розница сатуу-алууну ѳлчмени хар адамгъа тергеткенде 27826,5 сом болгъанды. Ол а округда тюртючю керюмлюдо.

Атыры 2-чи бетдеди.

Заявление

Школланы директорларыни ѳлторюню сылтауу Кавказны чач-тук этерге кюрешиуу бла байламлыды

РФ-ни Жамауат палатасына Кавказда жамауат бла байламчыкъланы эмда гражданды обществону институтларыны аянттыгъа жаны бла ишчи къаууму 9-чу июльда Магарамжент району Советский эгинде орта школну директору Садмуллах Алмедов ѳлторюлюкне ити бушуну этип, бу мурдарлык ишчи къаты терселди. Аны этгенле журук Юг Дагъыстанны угъай, битеу Кавказны да къозгъаргъа, тынчыгъын алыргъа корешерленин багъамды. Милли мурдарлык биринчи керге этилмегенин сезиге салды. Дагъыстанда Шахмал посѳкада школну дагъыда бир директор Патимат Магомедова ѳлторюлени бир жыл да болмады.

Мурдарла келерини амалыкъ ишлерин не тюр-

лю сылтауу бла бардырсала да, не тюрлю ниетле бла келерини башларыны журтугъа не бек кюрешилсе да, алгъагъа кечгинлик жокуду. Жамауатны юркюртюу бла, бютанда усталаны ѳлторюу бла позлоқ общество курам амык жокуду. Аллай юйсузлюкне этгендени Кавказны жамауат структуралары да къаты сѳгерге керекди. Нек дегенде жамауат права назимны саклаууу оргланлы ючюлери бла регионда зорлукуну тохтагъан юк жокуду.

Максим ШЕВЧЕНКО,

РФ-ни Жамауат палатасыны Кавказда жамауат бла байламчыкъланы эмда гражданды обществону институтларыны аянттыгъа жаны бла ишчи къаууму башчысы

Жагъылыкъкъыла

Экономика

Сегиз проекте - фонддан болушукъ

Къабарты-Малкъарны Гарантия берген фонддан поручительство излеген предпринимательствону проектелине къарагъан комиссия бир къауум сѳвралардан сегиз проектни къабыл этгенди. Аны юсюнден КъМР-ни Экономиканы аянттыгъу эм сатуу-алуу министрствосуну пресс-службасы билдиргенди.

Бу проекте багъасы да 53,9 миллион сом багъасында фонд алгъа 31,3 миллион сом-

мгъа поручительство этеди. Проектлени бир саулык саклауу да жумушла тамамлау бла байламчылы бири ал молюк бла, бешинчи сатуу-алуу фонд эм бири башха тюрлю жумушла бла.

Гарантия берген фонд, поручительство гиче неча орта предпринимательствогъа, ала кредитле алгъан кезуиде запорлары жетишсе береди. Аны саны билгъанге 70 процентине держ жетерге болукуду.

Билим берии

Микрофинанс организацияларыны кураууға себепликке

Къабарты-Малкъар Республиканы Экономиканы аянттыгъу эм сатуу-алуу министрствосуну пресс-службасы билдиргенди, аны болушукъ беруу муниципальный фондалары башчылары бла специалистлерини «микрофинанс организацияларыны курауу» деген билим берген курсу аны 6-8 июльда КъМР-ни бизнес-инкубаторунда «Россияни Микрофинанс арасы» фонду бардыргъанды, деп билдиргенди.

Усталыкълары болгъан ишчиле – микрофинанс организацияларыны жетишилдеринде эчки жер аладыла. Араны билим берии курсларыны баш магъанасы – аллай организацияларда хар ким сайын ишлей тургъан кезуиде керек билимни къыска заманы ичинде беруидю.

Бюгюнлюкде «Россияни Микрофинанс арасы» фонду онжети программа бла бекети билимни ала 27-72 сагъат чыкъла бардыла.

Шѳндюго курска онжети адам окугъанды. Аланы барысына да «Россияни Микрофинанс арасы» фонду сертификатлары бергенди.

Больницага сауугъа - ѳпкелеге бакъан аппарат

Нальчик шахарны биринчи номерли больницадыны реанимация бѳлюмюне «Халвичный завод - Нальчикский» ОАЮ-ну башчысы Мухамед Кудалиев ѳпкелеге бакъан шѳндюго аппарат алып келгенди. Ол а айдан лени жашауларыны саклаууу болушукъду.

Больницаны реанимация бѳлюмюню башчысы Хасанби Тева айткъанга кѳре, жаны аппаратны качественосун игиди, аны ѳпкелеге хуау ийюну талай

тюрлюсо барды. Аны бла халлары бек аман болгъан адамлагъа багъадыла. Дагъыда ол арт заманда реанимация службасы республиканы, шахарны властьларыны жаныранды асылтас эс буртат алып келгенди. Аллай Нальчикни жер-жерли администрациясы предпринимательле бла бирге болуша-болуша турды.

Кѳп болмай ремонтдан сора родный бѳлум ачылгъанды, садыгъи качественосун игиди, аны ѳпкелеге хуау ийюну талай

Эл жашау

Патриот ниетни ючюлери

Къашхатануу жер-жерли администрациясында эллипини саулыктуу жашау этерге, патриот ниетни ючюлери, шулукуду, колледжлени юретиу ишге эчки магъана берилди. Ол мурат бла эр кишилени араларында да волейболдан эришууу берилди. Ала 16-чи июльда жер-жерли стадионда бардырылгъанды. Аны юсюнден бирге поселканы администрациясында билдиргенди.

Эришуулерни жорукъларына кѳре, хорламгъа эки партияды да бир бири ызандан къытхан команда чыгъарыкъды. Хорлагъан эки команда, ючюнчю жерге тиийиш болгъанла Къашхатануу жер-жерли самоуправленийы Советини сайлы грамоталары бла саулагъанрыкъдыла. Ала бла бирге эзде къалырга багъасы саугъала да берилдиклери. Анга деп он минг сом бюнеди. Эришуулерни бары халлары элини администрациясы жууаплы болукуду.

Туризм

Европада эм бирик автовокзалны ишлерикдиле

Элбрус району Тер-Кѳл посѳкелвасында Европада эм бирик автовокзалны ишлерге план жарашдырылып къабыл этилгенди. Республиканы ончулары жуукъ заманда турист эм таулыкъа индустрияны аянттыгъау уллу се буруплукуду.

«Шимал Кавказны курулары» фирманы башчысы Элевонора Карашаева а проектне киргенди. Аны юсюнден КъМР-ни транспорт эм жол молюк министрствосуну заместители Моксаланы Сергей айткъанды.

«Россияни» башча сагъынлгъан министрствосуну эчки инвесторуну – «Эльбрусминтранс» фирманы башламчылыкларыны къабыл кѳргенди. Анга бирге автовокзал 2 минг метр биикликте орналыкъды. Курулушуну бардыргъа 7 минг квадрат метр жер бѳлюнгенди. «Автовокзалны шѳндюго кюрешууу» системала бла жалчытылгъанды, аны къачында шоферлагъа солугъа деп къонокъу ишленириди, аллайда окъуна ала жолгъа чыгъардан алгъа медицина контрольну ѳте-

ридикдиле», - деп чертгенди Мокъа ул.

Проект хайрылангъа берилсе, Эльбрус району бла башха тюрлю объекте ишленири тау районлары араларында пассажирлени жюрютоуну игилендириге себеплик этеркиди. «Жарашдырылгъан плангга кѳре, Минеральны Воды округунда туристлени эм тау-лыкъалыкъ тюрлю жерге жаны райе ачылыкъдыла. Андан сора да, ол маршрут бла жолучула Кавказны Минерал сууларында – Кисловодск, Ессентукыда, Питгорсктен эм Железноводсктен келликдиле», - дегенди ол.

Дагъыда этилген тергеулере кѳре, 2013 жылда 77 километр узунлугу болгъан Кисловодск – Джубзюсу жолну курулушу бошалыкъды. Курулушуну бардыргъа 7 минг квадрат метр жер бѳлюнгенди. «Автовокзалны шѳндюго кюрешууу» системала бла жалчытылгъанды, аны къачында шоферлагъа солугъа деп къонокъу ишленириди, аллайда окъуна ала жолгъа чыгъардан алгъа медицина контрольну ѳте-

Материаллы басмагъа УЛЬШАЛЛАНЫ Мурат, Анна ДЕМДИДОВА хазырлагъандыла.

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ

Налогланы төлөмөгөнлери борчла туудургандыла

Бараз кон КМР-ни финансла министри Азрет Бишенов июсубодеги жылны биринчи жарымында республиканын налоглы кышталуу турмуруна жоралганын пресс-конференция бардырганды.

Азрет Алиевич бюджетни файдая толук кескигенде башлаганды. Ол билдиргенге кере, бытырны бу кезуеуу баша теңгелдиргенде налога 7 процентте көп жыйылгандыла. Битеу да бюджетте тошгон ача 3,1 миллиард сомду. Жаны экинчи жарымына налоглы байламлы прогнозына июсунден айта, министр ала куюанрычал ба болмаганларын чертенди. Нек дегенде аланы бир-бир торлоулеринде белгиленген ачадан 475 миллион сом жыйылмаганды. Андан 417 миллион сом алкоголь продук-

цияга акцизден тошорге бергенде прогноз план эди. Аны сылтаулары келдире. Наренуу законодательствода торлоулеуу баша байламлы, бирде ачык налоглы продукцияны чыгарганыла, бирде уо саханна төлөргө борлулдуду. Алай баш орталыкка зараан бюджетте тошорди. Министр айтканын кере, дагыда ол зат акцизди, учуз ичи чыгаруу кере, недер бир-бир предпряттиялары лицензиялары туусуулун торлоу-торлоу сылтау баша жагысы берилмегени баша байламлыды. Араакы чыгарганына бир кезуеуу уа прокуратура кылдырны өлчөмүн аз эткенди.

Кырал мюлккю арендады ючюуу нагола уа алганду умут этилгенича бир жыйылгандыла. Ызы баш бишенов бюджетни кезууу кескине көчкөнди. Ол айтканыча кере, аны бек магыналы кескелери торлоу-торлоу

объектлеге финансла кыайдан алынырыгы баша байламлы эди. Министр айтканын кере, алагы ача республикалы, район, жер-жерли бюджеттен эм да банк кредитле баша берилдики. Нек дегенде ол талусунунай кесил алына бералык тойлоуду.

Пресс-конференцияда берилген кезуулу соруу а эчки «Заман» газетден эди. Финансла министрствону алында 2,5 жылны ичиде иги кесек борч жыйылганды. Сорун ол не баша байламлы болганын эм кыачан төлөнгенини ошондон эди. Азрет Алиевич ол шарт бюджетте умут этилгенича бир ача тошмөгени баша байламлы болганын айтып, ворпусуну эчки контролгы алырыга айтканды.

«Российская газета» журналисттери сорууларына жупула бергенди. Алдан бири биенов КМР-ни Правительствону Председатели республиканы районларында болуп, ала ишленге недер конструкция этилге берилгенди.

ТАПАСХАНЛАНЫ Аминат.

Тарихле нени ачыккылайдыла?

Ахыры. Алы 1-чи беттеди.

Аш-азыкк, ол санда тотюун, ичиги да ронница сатыу-алууда, 48,1 процентти тутканды. Быйынчы январь-май айларында битеу да бирге 11889,3 миллион сом багысы аш-азыкк продуктла сатылгандыла, аш-азыкк болмаган затла уа 12943,1 миллион сомга жеткенди. Север-Кавказ федеральны округну субъектеринде халк-

ны ача файдасына кере Кыбарты-Малкыр төртюнчю жерге чактыганды (10,6 миң сом). Бу жаны баша хал барындан да Север Осетия-Аланияда игиди - 13757 сом.

Адамланы асламыны файдасын алыкк жактарына кере болды. Ставрополь крайда ол 14220 сомга жетди. Кыбарты-Малкырада уа иш хак орта эсеп баша 11922 сомду, ол жаны баша биз округда бешинчи жердеби.

Биогонлюкде республикада эсепте турган ишизилне саны 12,8 миңди. Башача айтканы ишлерге жаруулу жыл санда болгон адамланы 3,2 процентти ишизди. Озган айт баша теңгелдиргенде ол 0,3 процентте азайганды. Биогонлюкде алыкк жакты телуу жаны баша борч ахыра жокду.

Басмагыс ТИКАЛАНЫ Датима хазырлаганды

Продукцияны качества сун кетюрор мурут бла

Ахыры. Алы 1-чи беттеди.

Предпряттиялары стенделеринде да кзарар зат көп эди. Сөз ючюн, Нальчичини сют комбинаты торлоу-торлоу жуала, башлагыла, айран келгенди эди бери. Предпряттие чыгарган биокрефири уа жауу аз, хайырлы вешестволары, витаминлери уа көп болганычы себепли, комбинатны лабораториясы башчысы Мария Татаркова айтканыча кере, диабетиклеге да ичере жарайды. «Нальчиклеб» предпряттие көргөзтген жангы продукциядан бири - зыбер ундан бишитирген, аны себепли микробактериялар аслам болганын гыркын эди. Жарашдыруучу промышленностыдан а консервалы чыгаруучу предпряттияла көлтирген эдиле продукциялары. Конкурсада аш-азыккадан кондитер затла боткон да көп эдиле. Кондетленди, печеньялардан да көп торлоури көргөзтүлгөн эдиле мында. «Жако» предпряттияны шахматча этилген школад конфектирле уа бери келгенде

эчки эс бургандыла.

Конкурсада дагыда республиканы промышленностте предпряттиялары кытышкандыла - продукциялары баша бизни республиканы тышында да белгили болганы «Кавказкэбел», «Станкозвод» эм «Торексим» предпряттиялардан башлап, такти жумушала этген эм автоматизналга кыараган станцияга дери. Эчки предпряттиялар Урусов Асланын атыча мейбелене баша башка заттарына да комиссия иги багы бичгенди.

Бу конкурсалы бардырууну баша магыналы - конкурсенцияга чыдамлы продукция чыгарган эм рынокта сурамы болганын качества жумушала тамамлаган предпряттияларда болушук беруюду. Аны баша бирге товарлары кюрккюуусулууклары баша качестваларын итилендиргенге, качествон менджменттин хайырлы системаларын синдиргенге эм миллет проектулеге кытышкан предпряттияларга себеплик этиуге эчки эс бурулды. Көргөзтүлгөн продукция-

Сют комбинатны стени.

лага багы бичи эксперт кыудууну предлозениларына кырагандан сора, конкур комиссия алында итиганы чыгарганды эм ызы баш аланы КМР-ни Правительствосуна берликди. Аны баша бирге «Российеи 100 иги товарлары» деген конкурса кытышырыкканы да бел-

гилеркиди. Конкурсада хорлагылан быйын ноябрь айда качествон Бетундун конде эм канчествону Европаны ыйгыгында саугаларыкыдыла.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТИНТИУ

Хар экинчи улутха бергенди

РФ-ни Президенти Дмитрий Медведев экономика жаны баша айнытууну министрствосуна жашауда улутхачылыкка багы бичиши деп бурзганды. Тинтилуеге кыралды 70 региондан 17,5 миң адам кытышканды. Улутхачылык бек жоюрген росейли оргналардан бири ГИЕДД-ди дегенди граждан-Улутханы алытылганды улутхачылык терге кебегенди сабийлеи школга дери юйреткен уч-

кондур аз болмаган улутха бергенди. 2005 жылда жашуу баша байламлы улутхала 129 миллиард сом болгандыла, 2001 жылда уа 84 миллиард сом эдиле. Башача айтсак, он жылы ичиде чиновниклери жумушлары эки жерге көбөйганды. Аны баша бирге улутха бергенге хазыр болганына саны да, улутхачылык да аза бардыла. Ана-Улутханын осмолорна кере, улутхачыла аза, аланы өлчөмлери уа улудан улзу баша бардыла.

улуд улутхачылык гражданыны жашууларында ол не болганын, аны «тарифлерин», улутха баша байламлыкында кесерин кылай жумушкорге керекликканы адамла уста бичкенди - дегенди экономика жаны баша айнытууну министрствосуна. Адамланы иги кесеге (41 процентден башлап 51 процентине дери) улутхачылык болуп торлоу-торлоу дейди. Келге уа улутхачылык кенг жайлы баргына не аз да ишекли тойлоудоле. Бу жаны баша хал артыкда Дагыстанда, Орловск областыда, Удмуртида, Москвада, Приморск крайда, Саратов областыда эм көп башка регионда бек осалды. Хал тозеле барды деп жалаңда Мордовияда айткандыла. Алайды да, сейр этерча тойлоуду гражданыны 40 проценти кырал улутхачылыкты тыр мадарлары иги хайыранмай деп, 19 проценти уа - власть бир зат да этпейди, деп айткандыла.

Биз улутхачылык болумга баша төрк-төрк тошөбөз автономскторла баша тобегенимизде (улутха бериге тошөр деген кюркюу 52 процентди), школга дери окутурук учрежденияларда (улутха бериге тошөр деген кюркюу 51 проценти) эки бийик билим бермеген окуу юйледе - 46 процентди. Автоинспектора баша тошөргенди 69 проценти улутха берик кутуладула. Улутха алыуу жаны баша автономскторна биринчи улутхачылык (55 процент) эм медицина учрежде-

нияла (54 процент) бардыла. Жыллык өлчөмле баша алганды улутхачылык жаны баша биринчи жериникисыз медицина болушукыла эти учура алды 20,8 миллиард сомдан аспам экинчи жерни автономскторла 24,4 миллиард сом баша. Алауда улутханы орталык өлчөмле 2445 сом болады. Юночнчо жерни алыуу жаны баша бек алы жерни сабий садыла аладыла (13,8 миллиард сом, орталык улутха 8025 сом болуп), улутхачылык жаны баша сюд системаны да озул.

Улутхачылык жаны жыллык өлчөмлени өсүү жаны баша миллион алы барды: 2005 жылдан бери мында улутха алыуды эм беруюн өлчөм, көп кыалмай 13 керге көбөйгенди. Улутханы орталык өлчөмү да 930 сомдан 12,5 миң сомга дери өскөнди. 45 керге көбөйгенди сабий садыла улутханы өлчөм, автономскцияда да улутха берую - алыу юч керге көбөйгенди, медицинада - эки керге.

Улутха кыайсы сфералада улуду

Бийик билим беруюде	0,712
ГИЕДД-да	0,696
Аскерде кылукк этерге чакырууда	0,603
Школга дери билим берген учрежденияларда	0,565
Урууну рыногунда	0,434
Сюде	0,380
Орта школарда	0,379
Саулук сакылауда	0,359
Жерлеи документтерин жарашдырууда	0,348
Кюркюуусулукуну миллионисында	0,324
Паспорт алыуда	0,275
Жашуу журт алыуда эм аны документири жарашдырууда	0,271
Тендиримлек ырыскыны регистрация этиуде	0,231
Жашуу журтха ремонт этиуде	0,179
Социальный жаны баша жалчытууда	0,067
Пенсия системада	0,067

«Российская газета».

Университет

Тиш докторланы санына кыошулганды

Кыбарты-Малкыр кырал университети медицина факультетини стоматология бөлөмүн бошоганын быйыл дипломуна Кырал кокетт затта кыуанчы халда алгандыла.

Аланы алгышай, факультетни кафедрааны таматасы, профессор Мустафаланы Шабанын жаны Магомед ала мындан ара жашууларында, ишлеринде да жетишмел болуурларын союгенин, алган билимлери баша адамгагы жарарларына ышанганы билдиргенди. «Билимбиз жетеди деп, токтап кыламыз», аны андан ара өздөкорге итигини, врач усталыккы салгыран адам, дайым да окуп турурга керекки» деп, наыйкат эткенди.

Шауаланы Аслан дипломун алады.

Университетни бошоганын жаш адмламы баша усталарда алгышайды.

Мустафаланы Магомед алгышайды.

Ушактыбызны кезуеунде ол биогонлюкде профессионал спортка болмаганы улус эс бөлгөнүн чертенди. Алай, аны оюмуна кере, жетишилмеи ызылардан болуп, кырал физкультура Чегем райондагы советине тамалык этип ишленди. Жар жерде да жетишилми уруна келгени ючюн бийик даражалы грамотаны баша сауыланганды.

Ушактыбызны кезуеунде ол биогонлюкде профессионал спортка болмаганы улус эс бөлгөнүн чертенди. Алай, аны оюмуна кере, жетишилмеи ызылардан болуп, кырал физкультура Чегем райондагы советине тамалык этип ишленди. Жар жерде да жетишилми уруна келгени ючюн бийик даражалы грамотаны баша сауыланганды.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

ТАЗАЛАУ

Кир-кипчикни айырып жыяргыс

Нальчикде кир-кипчик жыйган евроконтейнерлени хайырылып башлагандыла. Бу ишчи бардырганы «Спецтранс» предпряттияны башчысы Тимур Шауцукун билдиргенге кере аланы сактыланган эчки майдандыкыла орнаткырылды. Кир-кипчикни алагы

баша-баша жыяргы умут этерди. Сөз ючюн кыагыны бирине, темир ичиде аш-азыкка кылган «күлүкчю» башчаларына.

Бу контейнерни тот басмаган темпирден ишленгенди. Аланы хайырыларыгы эчки автомашина керекди. Алай экинчи бизни предпряттияны башчысы.

Бу предпряттия аренада бир кезууи площадканы алыргы, алауда евроконтейнерлени орнатырга умут эдиле. Мында Европаны кыралларында кир-кипчикни баша-баша жыйган, ызы баш аланы экинчи керге жарашдырырга сюедиле. Эчки шахарда жашаганы баша улутхачылыкны дурус керселе иги болуук эди.

Бизни корр.